

Capitolul I. Partea generală

Secțiunea 1. Considerații introductive

§1. Justiție națională - justiție supranațională. Spații comune de justiție

1. *Justiția națională*, ca funcție a statului, este administrată prin intermediul sistemului judecătoresc al acestuia. Pe această cale sunt realizate drepturile și interesele persoanelor de drept privat sau public^[1], inclusiv ale străinilor.

Extrapolare a justiției administrate la nivelul fiecărui stat și expresie a lumii moderne, interconectate, *justiția supranațională*^[2] reprezintă acea formă de soluționare a diferendelor juridice dintre subiectele de drept internațional public: state, organizații internaționale, interguvernamentale etc. și, mai recent, persoane private, în baza dreptului internațional^[3]. La acest nivel, justiția este administrată de instanțe aflate în cadrul unor organizații internaționale, iar hotărârile sunt opozabile părților implicate, acestea fiind cel mai adesea statele^[4].

Însă nu doar în aceste cazuri hotărârile își produc efecte în mai multe state, ci, și în cazul proceselor private desfășurate în fața instanțelor unui stat, efectele hotărârilor trebuie recunoscute în mai multe state în afara celui de pronunțare. Acest lucru este deter-

^[1] Potrivit art. 1 alin. (2) NCPD, în înfăptuirea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia.

^[2] Fie ea cu vocație universală, regională sau sub-regională. Pentru detalii, a se vedea *B. Aurescu*, Sistemul jurisdicțiilor internaționale, Ed. All Beck, București, 2005, p. 7.

^[3] Părțile pot cere și judecarea în echitate, dar tot în temeiul unei reglementări internaționale.

^[4] Dintre cele mai importante, amintim: Curtea de Justiție a Uniunii Europene (Uniunea Europeană), Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Consiliul Europei), Tribunalul AELS (Spațiul Economic European), Curtea Internațională de Justiție (ONU), Curtea Permanentă de Arbitraj (independentă) etc.

minat de interesul executării hotărârii, favorizată de prezența debitorului sau a bunurilor acestuia în alte state. În astfel de cazuri se vorbește despre *circulația internațională a hotărârilor*.

Animate de dorința de a facilita această circulație, dar și de administrarea justiției naționale, între diferite state au fost încheiate *convenții bi- și multilaterale*, având ca obiect recunoașterea reciprocă a hotărârilor, a competenței propriilor instanțe, precum și a cooperării judiciare^[1]. Mai mult, *au fost create organizații internaționale*, cum sunt Conferința de la Haga de Drept Internațional Privat (HCCH) sau Institutul Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat (UNIDROIT), care au contribuit la codificarea și uniformizarea normelor în aceste materii. Pe această cale, s-au creat medii juridice internaționale, care înlesnesc realizarea justiției naționale în context internațional.

La un nivel mult mai extins se poate vorbi despre *spațiul de justiție europeană*, cu privire specială asupra justiției civile, căci aceasta ne interesează. Acesta a fost creat pentru a asigura libera circulație a persoanelor și pentru a oferi un înalt nivel de protecție cetățenilor. Izvorul său se află în Titlul V al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene. Pentru justiția civilă, a fost creat un *mecanism de cooperare judiciară complex*, ce include o mai strânsă colaborare între autoritățile statelor membre, inclusiv prin crearea unor rețele, dar și elaborarea unor instrumente juridice specifice și, nu în ultimul rând, prin crearea de programe de formare a specialiștilor. Scopul final este eliminarea obstacolelor legate de incompatibilitățile existente între diferitele sisteme juridice și administrative, pentru a facilita astfel accesul la justiție. Piatra de temelie a cooperării în materie civilă este *principiul recunoașterii reciproce și executării hotărârilor și deciziilor extrajudiciare*^[2]. Crearea Spațiului de libertate, securitate și justiție se bazează pe anumite programe ale Consiliului European, desfășurate în comun cu Comisia Euro-

[1] În cazuri nu puține la număr, datorită anumitor circumstanțe ale cauzei, unele elemente de procedură trebuie realizate în alte state decât cel în care se desfășoară procesul (comunicarea actelor, obținerea de probe etc.).

[2] Originea acestui principiu îl regăsim în Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială. Versiunea consolidată a convenției a fost publicată în J.O. C 27 din 26 ianuarie 1998. În continuare, cu referire la aceasta, vom utiliza abrevierea „CB68”.

peană, respectiv cele de la Tampere (1999-2004)^[1], Haga (2004-2009)^[2] și Stockholm (2010-2014)^[3].

Conștient de importanța relațiilor internaționale, cu precădere în urma deschiderii internaționale de după decembrie 1989, legiuitorul român a adoptat legi privind competența internațională a instanțelor române, recunoașterea hotărârilor străine, condiția străinului și, mai târziu, asistența judiciară internațională. Cea mai recentă creație legislativă este cea cuprinsă în Cartea a VII-a din noul Cod de procedură civilă, intitulată „*Procesul civil internațional*”.

Prin această denumire, legiuitorul român a dorit să se refere la *procese private cu element de extraneitate care se desfășoară în fața instanțelor naționale*. Așa cum se știe, procesul civil implică o activitate concurentă a participanților, materializată în acte de procedură, în baza cărora iau naștere raporturi procesuale civile^[4]. Unul sau mai multe elemente ale raportului (subiectele, obiectul, cauza) se află în străinătate sau, mai rar, se află sub incidența unei legi străine.

Concluzia de mai sus se deduce din cuprinsul art. 1064 NCPD, precum și din titlul următor, care se referă la competența instanțelor române. Însă în cuprinsul acestei cărți nu sunt epuizate toate aspectele privind desfășurarea unui proces. În plus, recunoașterea hotărârilor străine nu face parte din etapele unui proces civil. De aceea, suntem de părere că, pentru mai multă claritate, era de dorit intitularea Cărții a VII-a din noul Cod de procedură civilă „*Norme de procedură civilă internațională*”.

[1] În fapt, la 3 decembrie 1998, Consiliul a adoptat planul de acțiune al Consiliului și al Comisiei privind modul optim de punere în aplicare a dispozițiilor Tratatului de la Amsterdam privind stabilirea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, cunoscut sub denumirea de „Planul de acțiune de la Viena”. Ulterior reuniunii de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, Consiliul a adoptat, la 30 noiembrie 2000, un program de măsuri pentru punerea în aplicare a principiului recunoașterii reciproce a deciziilor în materie civilă și comercială, elaborat în comun de Consiliu și Comisie.

[2] Prin acest program, Comisia a căutat să finalizeze programul anterior, inițind în acest scop consultări legate de hotărârile în materie de proprietate, succesiuni și testamente, dar lansând, totodată, noi propuneri legislative.

[3] Acest program urmărește, printre altele, dezvoltarea utilizării e-justiției (tehnologiile informației și ale comunicării din domeniul justiției), precum și realizarea coerenței cu ordinea juridică internațională, respectiv o interacțiune caracterizată de siguranță cu statele terțe.

[4] I. Stoescu, S. Zilberstein, Drept procesual civil. Partea generală, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 31-32.

§2. Definiția dreptului procesual civil internațional

2. Cele prezentate mai sus pot conduce spre concluzia că, datorită importanței din ce în ce mai sporite, în ultimii 15 ani am asistat la o dezvoltare fără precedent a reglementărilor privind procedura civilă internațională. Aceasta ne încurajează să îndrăznim să afirmăm că, în prezent, se poate vorbi despre o desprindere a normelor privind conflictul de jurisdicții, inclusiv recunoașterea hotărârilor străine, de sub tutela dreptului privat internațional și reunirea acestuia cu cele privind cooperarea judiciară internațională sub o nouă denumire. Definim astfel dreptul procesual civil internațional ca fiind *ansamblul normelor care reglementează desfășurarea unui proces civil cu element de extraneitate sau transfrontalier^[1] în fața instanțelor române, respectiv eficacitatea hotărârilor străine în România.*

Prin *desfășurarea procesului civil* se înțelege inclusiv faza executării silită. Așa cum vom vedea, noțiunea „civil” trebuie interpretată în sens larg, fiind incluse, de pildă, procedurile colective^[2].

Trebuie reținut că normele care alcătuiesc această ramură sau subramură – lăsând la aprecierea specialiștilor această calificare – nu sunt doar cele adoptate de legiuitorul român, ci trebuie incluse și cele care formează dreptul european sau internațional în materie.

Secțiunea a 2-a. Legătura dreptului procesual civil internațional cu alte ramuri de drept

3. Chiar dacă pledăm în favoarea dreptului procesual civil internațional ca ramură de drept, acest lucru nu semnifică faptul că nu se păstrează o interdependență cu alte ramuri de drept, inclusiv cea a dreptului internațional privat, din care se desprinde.

§1. Dreptul internațional public

4. Revenind la cele arătate în secțiunea anterioară, normele dreptului procesual civil internațional sunt alcătuite într-o mică mă-

[1] Noțiune utilizată în cazul în care mai multe proceduri sunt deschise în diferite state, cum este cazul medierii sau al procedurilor colective.

[2] Excepțiile fiind expres reglementate. De regulă, sunt excluse materiile din zona gri – cum este denumită –, respectiv materia fiscală, vamală și administrativă.

sură și din norme de drept internațional public. Mai mult, din această ramură de drept au fost împrumutate multe concepte specifice.

Așa fiind, începem cu precizarea că normele care alcătuiesc dreptul internațional public reglementează raporturile juridice care se stabilesc în cadrul *societății internaționale*, formată din state, organizații interguvernamentale și alte entități nestatale^[1].

Suveranitatea, unul dintre caracterele statului, creează prezumția unei competențe internaționale a acestui subiect de drept internațional, care este absolută, deplină și autonomă^[2]. În dreptul procesual civil internațional, suveranitatea se manifestă cu precădere în materia competenței jurisdicționale. În baza suveranității, statul își atrage o serie de competențe exclusive pe care le atribuie pe cale legislativă propriilor autorități judiciare. Cu titlu de exemplu, menționăm situația în care instanțele judecătorești verifică admisibilitatea unei cereri de asistență judiciară internațională, provenită de la o instanță străină. Potrivit art. 11 alin. (1) și art. 24 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială, republicată^[3], atingerea suveranității sau siguranței naționale constituie motiv de refuz al executării unei cereri de comunicare de acte sau de comisie rogatorie provenite din străinătate.

Importanța suveranității scade însă acolo unde are loc o modificare a acesteia, cum ar fi în cadrul Uniunii Europene^[4]. De aceea, în calea cooperării judiciare între statele membre nu mai poate sta încălcarea suveranității.

Strâns legată de suveranitate este și *egalitatea între state*, principiu împrumutat și de dreptul procesual civil internațional, care va fi analizat în secțiunea dedicată principiilor.

Imunitatea reprezintă un alt concept specific dreptului internațional public, constituind un impediment în atragerea într-un proces civil a celui care beneficiază de ea. Dreptul procesual civil internațional este deopotrivă interesat în privința imunității de jurisdicție și a celei de executare. Astfel, verificarea în cadrul unui proces civil cu element de extraneitate a calității procesuale pasive a unei persoane ori a calității de debitor privește și aspectul imunității – impe-

[1] R. Miga-Beșteliu, *Drept internațional public*, vol. I, Ed. All Beck, București, 2005, p. 1.

[2] *Idem*, p. 26.

[3] M. Of. nr. 543 din 5 august 2009.

[4] Pentru o prezentare pe larg a acestei problematici, a se vedea B. Aurescu, *Noua suveranitate*, Ed. All Beck, București, 2003, p. 73 și urm.

diment în calea chemării în judecată^[1] a unui subiect sau a începerii executării silite împotriva acestuia.

În procesele civile cu element de extraneitate se face adeseori apel la *cooperarea judiciară internațională* – ansamblu de proceduri menite să faciliteze buna administrare a justiției. Pe această cale se comunică acte, se obțin probe etc. În lipsa unui cadru juridic internațional, cooperarea judiciară internațională poate fi înfăptuită în baza *curtoaziei (comitas gentium)*. Conceptul, propriu dreptului internațional public^[2], semnifică în acest context uzanța existentă între state de a-și da concursul la înfăptuirea justiției. Sprijinul este acordat de regulă *pe bază de reciprocitate*, care nu constituie însă o condiție *sine qua non*. Astfel, ajungem la un alt concept împrumutat din dreptul internațional public, cel al reciprocității, care, cel puțin în trecut, a jucat un rol foarte important în raporturile dintre state în ceea ce privește înfăptuirea justiției^[3].

§2. Dreptul internațional privat

5. Dreptul procesual civil internațional prezintă strânse legături cu dreptul internațional privat. În fapt, primul nu are o autonomie deplin recunoscută, el fiind în continuare considerat ca făcând parte din cel de-al doilea. Nu puține sunt cazurile în care dreptul procesual civil internațional prezintă o importanță mai mare decât cea a dreptului internațional privat. Exemplul în care reclamantul alege, potrivit normelor dreptului procesual civil internațional, o instanță străină mai favorabilă (*forum shopping*) reprezintă un asemenea caz de preeminență. Pentru acest motiv, pledăm în favoarea desprinderii dreptului procesual civil internațional de dreptul internațional privat.

Obiectul dreptului internațional privat îl constituie, potrivit art. 2557 NCC^[4], normele aplicabile în raporturile juridice de drept internațional privat sau, pe scurt, *normele conflictuale*. Aceste ra-

[1] Dacă un subiect de drept internațional sau o persoană care beneficiază de imunitate poate fi chemată în judecată de la bun început sau doar dacă nu poate sta în judecată rămâne un subiect deschis, fiind propuse atât soluții pro, cât și contra.

[2] A se vedea *Ch. Rousseau*, *Droit international public. Introduction et Sources*, tome I, Ed. Sirey, Paris, 1971, p. 28.

[3] Pentru dezvoltări, a se vedea *infra*, p. 19.

[4] Noul Cod civil, adoptat prin Legea nr. 287/2009, republicată (M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011).

porturi sunt alcătuite din raporturile civile, comerciale, precum și alte raporturi de drept privat cu element de extraneitate [art. 2557 alin. (2) NCC]. Așa cum vom vedea în capitolele următoare, dreptul procesual civil internațional este format, la rândul său, din norme conflictuale, însă într-o măsură mult mai mică.

Raportul dintre cele două ramuri de drept se include în cel dintre dreptul procesual și cel material^[1], ultimul fiind concretizat de primul.

§3. Dreptul Uniunii Europene

6. În sens larg, dreptul Uniunii Europene este alcătuit din ansamblul de reguli de drept aplicabile ordinii juridice comunitare^[2]. Așa fiind, constituie izvor al acestuia și dreptul național, fie că este prevăzut în mod expres, fie implicit^[3]. Această îngemănare se produce și în câmpul procedurii civile internaționale. Nu de puține ori, instrumentele care reglementează aspecte privind procedura civilă în spațiul Uniunii Europene cuprind trimiteri la legislația națională a statelor membre. De asemenea, Curtea Europeană de Justiție s-a pronunțat cu privire la aceste instrumente, utilizând legislația statelor membre.

§4. Dreptul procesual civil

7. Normele cuprinse în Cartea a VII-a a noului Cod de procedură civilă^[4] alcătuiesc o procedură specială și se întregesc cu cele ale procedurii civile comune, cuprinse în titlul preliminar, precum și în primele două cărți ale noului cod.

În acest sens, art. 1087 NCPC prevede că, în cadrul proceselor private cu element de extraneitate, judecătorul va aplica legea procesuală civilă română. Aceasta se extinde inclusiv la materia probelor, în condițiile art. 1090, precum și la normele de competență interne.

^[1] A se vedea *V.M. Ciobanu*, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, Ed. Național, București, 1996, p. 160-161.

^[2] *G. Isaac, M. Blanquet*, *Droit général de l'Union européenne*, 9e éd., Ed. Sirey, Paris, 2006, p. 187.

^[3] *O. Manolache*, *Tratat de drept comunitar*, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 54.

^[4] Adoptat prin Legea nr. 134/2010, republicată (M. Of. nr. 545 din 3 august 2012).

§5. Dreptul comparat

8. Dreptul comparat este știința care se ocupă cu compararea diferitelor sisteme juridice^[1]. Metoda comparativă, specifică acestei ramuri, reprezintă un instrument util atunci când judecătorul național trebuie să afle conținutul dreptului străin, în cazul nostru, al celui procesual civil, ori cu prilejul calificării^[2].

În strânsă legătură este și faptul că legiuitorul național recurge, la rândul său, la dreptul comparat atunci când elaborează normele de drept procesual civil internațional. Fără cunoașterea normelor străine similare, există riscul ca propriul sistem să devină unul închis, în contradicție cu cele străine, ceea ce ar conduce la o lipsire de eficiență. Primele manifestări ar apărea cu ocazia recunoașterii și încuviințării executării în străinătate a hotărârilor judecătorești proprii.

Dreptul comparat este utilizat și la elaborarea convențiilor internaționale sau a legislației Uniunii Europene în domeniul dreptului procesual civil european. Nu în ultimul rând, metoda comparativă este folosită de Curtea de Justiție pentru argumentarea diferitelor soluții la problemele ivite în aplicarea legislației procesuale civile europene.

§6. Sistemele procesuale plurilegislative

9. În unele state, precum Canada sau Statele Unite ale Americii, coexistă mai multe sisteme procesuale, aflându-se într-o relație similară celei între sistemele de drept procesual civil din două state diferite. Astfel de sisteme prezintă unele aspecte specifice mai ales cu ocazia recunoașterii hotărârilor^[3].

Fără a intra în dezvoltări, amintim faptul că și la noi au coexistat în trecut mai multe sisteme procesuale, aplicabile în provinciile istorice^[4]. Chiar dacă o perioadă de timp acestea au fost în vigoare

^[1] K. Zweigert, H. Kötz, Einführung in die Rechtsvergleichung, 3. Auflage, Ed. Mohr Siebeck, Tübingen, 1996, p. 2.

^[2] Asupra raportului actual dintre dreptul comparat și dreptul internațional privat, a se vedea B. Fauvarque-Cosson, La réponse, în Revue internationale de droit comparé, vol. 55, nr. 3, iulie-septembrie 2003, p. 530-537.

^[3] Pentru dezvoltări, *infra*, p. 202 și urm.

^[4] V.G. Cădere, Tratat de procedură civilă. După legile de unificare și legile în vigoare în Vechiul Regat și Transilvania, Ed. Cultura Națională, București,

în mod simultan pe teritoriul statului român, raportul dintre ele nu a fost unul similar celor din statele sus-menționate.

Secțiunea a 3-a. Normele de drept procesual civil internațional

10. Structura normelor care alcătuiesc ramura de drept ce face obiectul lucrării de față este una specifică, determinată de raporturile juridice pe care le reglementează. În plan general, convergențele cu normele de drept procesual sunt suficiente pentru a ne permite împrumutarea criteriilor sale de clasificare^[1].

După obiect, normele de drept procesual civil internațional se clasifică în *norme de competență* și *norme de procedură propriu-zisă*. În prima categorie includem normele care stabilesc competența internațională a instanțelor române, iar în cea de-a doua pe cele privind judecata în cursul procedurii de recunoaștere și încuviințare a executării hotărârilor străine^[2].

Norme de organizare judecătorească nu sunt reglementate la acest nivel, făcând parte din dreptul comun, cu care se completează normele de procedură civilă internațională. În acest context, se cuvine subliniat faptul că, atât la nivelul convențiilor internaționale, cât și al dreptului Uniunii Europene, normele în materie întâlnite fac parte din primele două categorii, întrucât organizarea judecătorească revine în sarcina fiecărui stat în parte.

11. Potrivit art. 1064 NCPC, normele cuprinse în Cartea a VII-a a Codului de procedură civilă au un *caracter general*, fiind dreptul comun al procedurii civile internaționale, cu trimiteri la dispozițiile cuprinse în legi speciale, acolo unde este necesar. Un *caracter*

1928, p. 40-42; I. Papp, P. Balașiu, Codul de procedură civilă din Transilvania, Ed. Curții de Apel Cluj, Cluj, 1925.

[1] I. Stoenescu, S. Zilberstein, op. cit., p. 66 și urm.

[2] Prima categorie este cuprinsă în principal în primul titlu al Cărții a VII-a a noului Cod de procedură civilă, restul normelor fiind prevăzute în următoarele două titluri. Desigur, împărțirea nu este netă, norme de competență întâlnind și printre normele de procedură, cum ar fi art. 1098 și art. 1102 NCPC referitoare la competența instanțelor în cererile privind recunoașterea și încuviințarea executării hotărârilor. La fel, norme de procedură regăsim și în titlul consacrat competenței (art. 1077 NCPC – „Termenele”).

special îl prezintă normele cuprinse în O.U.G. nr. 119/2006^[1] pentru punerea în aplicare a regulamentelor care reglementează procedura civilă europeană. Pe de altă parte, normele din Cartea a VII-a au un *caracter special* față de normele generale ale Codului de procedură civilă. La fel, așa cum reiese din art. 2 din Legea nr. 189/2003, normele cuprinse aici au un *caracter general*, reprezentând dreptul comun în materia asistenței judiciare internaționale în materie civilă și comercială. Raportat la procedura civilă comună, procedurile cuprinse în această lege au un *caracter special*.

12. Urmând ultimul criteriu de clasificare, cel al caracterului conدuitei pe care o prescriu, normele de drept procesual civil internațional sunt *imperative* și *dispozitive*. În cadrul competenței internaționale întâlnim ambele categorii de norme, aspect ce rezultă din manifestarea expresă a legiuitorului, care a indicat categoriile de competențe exclusive (art. 1078-1079 NCPC) și preferențiale (art. 1080 NCPC), posibilitatea părților de a alege între mai multe instanțe deopotrivă competente (art. 1081 NCPC) etc.

Normele de procedură sunt preponderent imperative, dintre cele dispozitive putând menționa pe cea referitoare la mijloacele de probă (art. 1090 NCPC). Alteori, caracterul normelor de procedură nu poate fi distins cu ușurință. Dacă încălcarea ordinii publice este un motiv de refuz al recunoașterii unei hotărâri prevăzut în mod imperativ [art. 1096 alin. (1) lit. a)], nu la fel de limpede este dacă lipsa reciprocității are același caracter [art. 1095 alin. (1) lit. c)]. În stabilirea caracterului dispozitiv ne ajută norma înscrisă în art. 2561 alin. (2) NCC, care prezumă existența reciprocității de fapt până la dovada contrară.

O ultimă observație se referă la posibilitățile specifice de *sancționare a încălcării normelor imperative*, cu precădere a celor cuprinse în izvoarele internaționale și europene ale dreptului procesual civil internațional^[2]. Potrivit art. 1081 NCPC, convențiile de alegere a forului, care încalcă competența exclusivă a instanțelor române, sunt inoperante. Ne întrebăm dacă în această situație nu intervine nulitatea absolută a convenției, ca urmare a încălcării unei norme imperative. Caracterul inoperant semnifică faptul că o astfel de convenție nu are eficacitate practică. Or, convențiile care

[1] O.U.G. nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană (M. Of. nr. 1036 din 28 decembrie 2006).

[2] A se vedea *infra*, p. 25 și urm.

încalcă dispozițiile art. 1081 își produc efectele în fața unei instanțe străine, în faza judecării. Abia ulterior, încălcarea competenței internaționale exclusive este sancționată de regulă prin refuzul recunoașterii efectelor hotărârii pe teritoriul altui stat decât cel de pronunțare.

Pe de altă parte, încălcarea unor termene, precum cel de 90 de zile prevăzut de art. 10^[1] din Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială^[2] pentru executarea unei cereri de obținere de probe într-un stat membru al Uniunii Europene, nu poate atrage nicio sancțiune, fiind o situație care se soluționează prin mijloace specifice, asemănătoare celor din dreptul internațional public^[3], prin cooperarea între autoritățile centrale desemnate ale fiecărui stat membru.

13. Normele care alcătuiesc dreptul procesual civil internațional sunt *interpretate după metode specifice*^[4]. Astfel, se va recurge la:

a) *interpretarea gramaticală*: această metodă este utilizată, de pildă, la înțelegerea sensului art. 1067 NCPC – „Alegerea forului”. Acest articol este precedat de art. 1066, purtând denumirea marginală „Prorogarea voluntară de competență în favoarea instanței române”. Din interpretarea gramaticală a art. 1067 rezultă că, în realitate, nu este vorba de convențiile de alegere între o instanță română și una străină, ci de derogarea voluntară de competență a instanțelor române. Un alt exemplu îl reprezintă noțiunea de „reciprocitate”, care este folosită cu mai multe înțelesuri. Astfel, în art. 1083 alin. (2), art. 1095 alin. (1) lit. c) NCPC este utilizat sensul tehnic. În schimb, numeroase tratate bilaterale utilizează noțiunea de reciprocitate în sensul obișnuit. Astfel, art. 16 din Convenția bilaterală de asistență juridică încheiată cu Ungaria prevede că ministerele de justiție își vor acorda, reciproc, informații cu privire la legislația fiecărui stat;

[1] Instanța solicitată execută cererea fără întârziere și în termen maxim de nouăzeci de zile de la primirea cererii.

[2] J.O. L 174 din 27 iunie 2001, p. 1-24. Pe parcursul lucrării, pentru desemnarea acestui regulament, vom utiliza abrevierea „R1206/01”.

[3] În sistemul convențiilor bilaterale de asistență judiciară, orice diferend ce rezultă din aplicarea lor urmează a se soluționa pe cale diplomatică.

[4] G.C. Mihai, Fundamentele dreptului. Argumentare și interpretare în drept, Ed. Lumina Lex, București, p. 199 și urm.

b) *interpretarea istorică*: normele dreptului procesual civil internațional cuprinse în noul Cod de procedură civilă sunt în majoritatea lor preluate din Legea nr. 105/1992 privind reglementarea raporturilor de drept internațional privat^[1]. Astfel, interpretarea lor se va face și prin trimitere la vechea reglementare, dar și la contextul politic și social în care au fost elaborate acestea;

c) *interpretarea sistematică*: Cartea a VII-a privind procesul civil internațional este parte integrantă a noului Cod de procedură civilă. Prin urmare, normele cuprinse în această carte vor fi interpretate în mod sistematic, prin raportare la întreaga reglementare. Pe de altă parte, fiind strâns legate de normele de drept internațional privat, interpretarea normelor dreptului procesual civil internațional va avea loc și prin raportare la Cartea a VII-a – „Dispoziții de drept internațional privat” – din noul Cod civil;

d) *interpretarea teleologică*: uneori, scopul urmărit de legiuitor nu rezultă cu claritate. Recurgând la explicații cuprinse în expunerea de motive, în considerente etc., obținem răspunsul la întrebarea „pentru ce?”;

e) *interpretarea autentică*: aceasta este întâlnită mai ales în instrumentele europene în materie, unde sunt cuprinse și norme de interpretare. Exemplificând, art. 71 alin. (2) din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială^[2] [art. 71 alin. (2) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare)^[3]] oferă o interpretare uniformă a dispoziției referitoare la raportul dintre regulament și alte

^[1] Publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992, abrogată parțial prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011) și în întregime prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012). În continuare, pentru trimiterile la lege, vom folosi abrevierea „LDIP”.

^[2] Publicat în J.O. L 12 din 16 ianuarie 2001, p. 1-23, va fi abrogat începând cu 10 ianuarie 2015. În cuprinsul lucrării, acolo unde facem trimitere la dispozițiile acestui regulament (abreviat „R44/01”), vom indica și textul corespunzător care va fi aplicabil acțiunilor judiciare intentate, actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial și tranzacțiilor judiciare aprobate sau încheiate la 10 ianuarie 2015 sau după această dată.

^[3] Publicat în J.O. L 351 din 20 decembrie 2012, p. 1-32, aplicabil de la 10 ianuarie 2015. În continuare, abreviat „R1215/12”.

convenții în materie. La fel, Protocolul nr. 2 la Convenția privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială din 1968 privește interpretarea uniformă a acesteia;

f) *interpretarea oferită de Curtea de Justiție a Uniunii Europene*: în exercitarea competențelor, această instituție a Uniunii Europene se confruntă, nu de puține ori, cu interpretarea actelor juridice care fac parte din izvoarele dreptului procesual civil european. Sunt incluse aici și acordurile sau convențiile, așa cum este și CB68, în al cărei caz există o bogată jurisprudență a Curții^[1]. Această operațiune prezintă unele elemente specifice, decurgând din procedura, regimul lingvistic și terminologia actelor Uniunii Europene^[2]. Exemple vor fi oferite în capitolele referitoare la competența internațională și la efectele hotărârilor.

14. Cunoașterea acțiunii în timp și spațiu a normelor de drept procesual civil internațional prezintă importanță în practică.

Temporal, probleme deosebite sunt ridicate de intrarea în vigoare a unor tratate, convenții etc., respectiv efectele acestora între state. Un prim exemplu este Acordul dintre România și Republica Turcia privind asistența judiciară în materie civilă, semnat la Ankara la 28 septembrie 2005. Potrivit art. 24 alin. (1), Acordul era supus ratificării de către părțile contractante, intrând în vigoare la 30 de zile după schimbul instrumentelor de ratificare. România a ratificat Acordul prin Legea nr. 214/2006^[3], însă schimbul de instrumente a avut loc mult mai târziu, intrarea în vigoare având loc abia la data de 20 iunie 2008^[4]. Aceasta a determinat prelungirea valabilității Convenției de asistență juridică în materie civilă și penală între Republica Socialistă România și Republica Turcia, semnată la Ankara la 25 noiembrie 1969.

[1] *P. Biavati*, Diritto processuale dell'Unione Europea, terza edizione, Giuffrè Editore, Milano, 2005, p. 411. Așa cum arată autorul, în cadrul funcției de jurisdicție declarative, Curtea oferă o interpretare uniformă a normelor comunitare (p. 17, 432).

[2] *A. Arnall*, The European Union and its Court of Justice, 2nd ed., Oxford EC Law Library, 2006, p. 608. În privința caracterului de izvor de drept al jurisprudenței Curții, a se vedea *O. Manolache*, op. cit., p. 49-51.

[3] M. Of. nr. 462 din 29 mai 2006.

[4] Potrivit art. 13 din Ordinul ministrului afacerilor externe nr. 6/2009 privind intrarea în vigoare a unor tratate internaționale (M. Of. nr. 34 din 19 ianuarie 2009).